

CONSORCI SANITARI
DEL MARESME

GUIA O ITINERARI FORMATIU DELS ESPECIALISTES EN FORMACIÓ

INFERMERIA GERIÀTRICA

Versió: **v2**

Data: **Març 2022**

Elaborat per: **Sergi Font Ritort**

Aprobat per la Comissió de Docència en data: **23/3/2022**

Codificació document: **GIFT.2025.007.02**

INDEX

INTRODUCCIÓ.....	3
SERVEI DE GERIATRIA. HOSPITAL DE MATARÓ	3
ORGANIGRAMA	3
OBJECTIUS DE LA FORMACIÓ	4
CRONOGRAMA – CALENDARI DE ROTACIONS.....	5
RESIDENT 1 ANY.....	6
OBJECTIUS DOCENTS ROTACIONS PRIMER ANY	6
UNITAT GERIATRIA D'AGUTS. OBJECTIUS DOCENTS (3 MESOS):	6
URGÈNCIES. OBJECTIUS DOCENTS (2 MESOS):	6
UNITAT FUNCIONAL INTERDISCIPLINAR SOCIO SANITÀRIA (UFISS)- ORTOGERIATRIA.....	7
ATENCIÓ PRIMÀRIA.....	7
UNITAT CURES PAL·LIATIVES.....	7
RESIDENT 2 ANY.....	8
OBJECTIUS DOCENTS ROTACIONS SEGON ANY	8
PROGRAMA ATENCIÓ DOMICILIÀRIA EQUIP DE SUPORT (PADES).....	8
UNITAT CONVALESCÈNCIA.....	9
ATENCIÓ PRIMÀRIA.....	9
HOSPITAL DE DIA DE GERIATRIA -INFERMERA PRÀCTICA AVANÇADA (IPA) GERIATRIA / PACIENT PCC/MACA.....	9
INFERMERA PRÀCTICA AVANÇADA (IPA) CURES COMPLEXES.....	10
DOCÈNCIA I INVESTIGACIÓ.....	10
INSTITUCIONS SOCIALS. RESIDÈNCIA GERIÀTRICA ST. JOSEP.....	10
INSTITUCIONS SOCIALS. SERVEI VALORACIÓ A LA DEPENDÈNCIA (SEVAD).....	11
NUTRICIÓ I DIETÈTICA.....	11
UNITAT DE PSICOGERIATRIA.....	11
ACTIVITATS FORMATIVES PER ASSOLIR LES COMPETÈNCIES	12
ACTIVITATS FORMATIVES DEL PLA TRANSVERSAL COMÚ	12
ACTIVITATS FORMATIVES PRÒPIES DE L'ESPECIALITAT	12
ACTIVITATS TEÒRIQUES DE FORMACIÓ DE L'ESPECIALITAT	12
ACTIVITATS FORMATIVES D'HABILITATS PRÀCTIQUES.....	12
SESSIONS CLÍNiques ESPECÍFIQUES DE L'ESPECIALITAT.....	13
ACTIVITAT CIENTÍFICA I DE RECERCA (COMUNICACIONS, PUBLICACIONS, PONÈNCIES...)	13
ATENCIÓ CONTINUADA	14

INTRODUCCIÓ

L'itinerari formatiu (IF) és un guia o manual sobre la formació especialitzada que descriu els objectius d'ensenyament i les habilitats que la infermera ha d'adquirir durant la seva formació en la especialitat d'infermeria geriàtrica, així com les activitats a realitzar per adquirir-los i seguir el grau de supervisió i adquisició de responsabilitats progressives. Cada unitat docent ha documentat l'IF que ha elaborat el tutor de l' especialitat prenent com a base la guia formativa de la seva especialitat. Tots els residents tindran aquest IF que es pot adaptar en el pla individual de formació (PIF) per a cada resident específic. Una vegada proposat l'IF de l'especialitat, aquest és aprovat per la Comissió de Docència (CD).

SERVEI DE GERIATRIA. HOSPITAL DE MATARÓ

La unitat Docent Multiprofessional de Geriatria (UDMG) s'ha configurat a partir del real decret 183/2008, de 8 de febrer de 2008, que determina i classifica les especialitats en ciències de la salut i desenvolupa aspectes del sistema de formació sanitària especialitzada.

La creació i desenvolupament de la UDMG en el CSdM, ha aportat un avenç en els aspectes docents i assistencials, millorant la qualitat i excel·lència professional i assistencial.

La UDMG compta amb tutors acreditats en cada una de les especialitats que la componen.

La UDMG té com a objectiu, donar la formació en coneixements, habilitats i actituds en les cures infermeres (CI), per exercir la especialitat de manera autònoma i eficient. També es proposa optimitzar la col·laboració interprofessional en equips multidisciplinaris per millorar la salut dels usuaris, les seves famílies i la comunitat.

Entre els seus professionals si troben professors universitaris encarregats de la formació de pregrau, així com assumint rotacions d'estudiants d'infermeria.

El servei de geriatria del CSdM té presència en tots els àmbits assistencials, per aquest motiu la UDMG disposa de tots els dispositius necessaris per assolir els objectius de les rotacions i per dotar a la resident d'infermeria geriàtrica dels coneixements necessaris. Els dispositius i ubicació d'aquests segons àmbits i per on la resident farà el seu itinerari formatiu són els següents:

- Atenció Primària (ABS Cirera Molins CSdM)
- Atenció Hospitalària-aguts (hospital de Mataró CSdM)
- Atenció Sociosanitària (Antic Hospital de St. Jaume i Sta. Magdalena CSdM)
- Atenció Social (residència Geriàtrica St. Josep CSdM)

ORGANIGRAMA

L'organigrama de la UDMG és el següent:

Director àmbit sociosanitari i cap del servei de geriatria és el responsable de la UDMG.

Actualment hi ha un tutor pels residents d'infermeria geriàtrica, un resident per any de residència i dos tutors per geriatria, en el que són dos residents per any de residència.

OBJECTIUS DE LA FORMACIÓ

Objectiu general:

Aconseguir la adquisició dels coneixements, habilitats i actituds que faran que el professional tingui la capacitat de complir de forma responsable i competent les funcions que se li pressuposen a una infermera especialitzada en geriatria, en qualsevol dels nivells assistencials.

Objectius secundaris:

Iniciar formació addicional en qualsevol de les àrees de formació específica d'acord amb les circumstàncies de cada resident.

Iniciar-se/especialitzar-se en la investigació amb la intenció d'aconseguir una mentalitat crítica i oberta en els avenços continus i en les noves tecnologies, fins i tot perquè li permeti contribuir en el progrés de la ciència infermera.

Els objectius específics de les rotacions es descriuen de forma detallada en cada una de les rotacions per any de residència.

CRONOGRAMA – CALENDARI DE ROTACIONS

Durant els 2 anys de formació, el resident rotarà en diferents unitats del servei de Geriatria, i a més, en altres serveis o especialitats per a que aquesta sigui completa sempre tenint en compte com a referència, les bases establertes en el pla formatiu de l'especialitat, en el B.O.E. nº 183/2008 de 8 de febrer de 2018.

En general les seves rotacions es distribueixen de la següent manera:

ANY	ROTACIÓ	DURADA (MESOS)	DISPOSITIU ON ES REALITZA
R1	Unitat geriatria d'aguts (UGA)	3	Hospital de Mataró
	Urgències	2	Hospital de Mataró
	UFISS Geriatria/ UFISS Cures pal·liatives / Ortogeriatria	2	Hospital de Mataró
	Atenció primària	2	ABS Cirera -Molins - CSdM
	Unitat de Cures pal·liatives (UCP)	2	Hospital de Mataró
R2	PADES (Domicilis)	2	Hospital de Mataró - CSdM
	Unitat de Convalescència.	2	CSS St. Jaume i Sta. Magdalena - CSdM
	Atenció primària	1,5	ABS Cirera- Molins - CSdM
	Hospital de dia de geriatria. Pacient PCC-MACA	0,5	Hospital de Mataró
	Infermeria pràctica avançada (IPA). Nafres complexes.	0,5	Hospital de Mataró
	Docència i investigació	0,5	Hospital de Mataró
	Institucions socials	1	Residència Geriàtrica St. Josep - CSdM
	Institucions socials	0,5	Servicio Valoració Dependència (SEVAD) - CSdM
	Nutrició i dietètica	0,5	CSS St. Jaume i Sta. Magdalena - CSdM
	Unitat de Psicogeriatria	2	CSS St. Jaume i Sta. Magdalena - CSdM

RESIDENT 1 ANY

CRONOGRAMA 1 ANY RESIDÈNCIA

ANY	ROTACIÓ	DURADA (en MESOS)	DISPOSITIU ON ES REALITZA
R1	Unitat geriatria d'aguts (UGA)	3	Hospital de Mataró
	Urgències	2	Hospital de Mataró
	UFISS Geriatria/ UFISS Cures pal·liatives / Ortogeriatría	2	Hospital de Mataró
	Atenció primària	2	ABS Cirera -Molins - CSdM
	Unitat de Cures pal·liatives (UCP)	2	Hospital de Mataró

OBJECTIUS DOCENTS ROTACIONS PRIMER ANY

Unitat geriatria d'aguts. Objectius docents (3 mesos):

- Realitzar l'acollida del pacient en el seu ingrés, segons les normes i protocols de la unitat.
- Identificar la alteració en les necessitats bàsiques per realitzar un adequat pla de cures.
- Promoure la continuïtat de cures i adaptar-los a l'evolució del procés d'atenció.
- Aplicar eficientment els programes i aplicacions informàtiques utilitzades.
- Conèixer i identificar els principals síndromes geriàtrics
- Identificar los factors de risc associats a la hospitalització de los ancians
- Manegar adequadament els conceptes de fragilitat, malaltia, incapacitat i dependència en les persones ancianes.

Urgències. Objectius docents (2 mesos):

- Identificar las situacions en que sigui necessari intervenir i aplicar tècniques adequades de suport vital
- Utilitzar els sistemes de registre d'infermeria que es realitzen en el servei d'urgències
- Revisar les opcions terapèutiques i facilitar la presa de decisions amb la persona anciana i família
- Garantir la dignitat, privacitat i confidencialitat de la persona anciana
- Col·laborar en la preparació i execució de procediments Diagnòstics i Terapèutics, Extracció de sang, ECG, etc.
- Identificar les característiques de la simptomatologia de les malalties agudes i cròniques en persones ancianes.
- Identificar, valorar i intervenir sobre la situació del maltractament en la persona anciana.

Unitat Funcional Interdisciplinària Sociosanitària (UFISS)- Ortogeriatría.

Objectius docents (2 mesos):

- Identificar de forma precoç situacions de deteriorament funcional i/o pèrdua d'autonomia relacionat amb l'ingrés hospitalari
- Promoure des de l'inici de la hospitalització mesures de prevenció de complicacions i de incapacitat
- Assegurar la coordinació entre professionals de diferents àmbits i nivells assistencials, per garantir la continuïtat del pla de cures
- Potenciar la continuïtat de cures i adaptar-los a la evolució del procés.
- Realitzar informes d'infermeria per l'alta i recomanacions de cures.
- Utilitzar instruments de valoració/avaluació validats i adaptats a persones- ancianes.
- Suggestir de forma precoç mesures de recuperació funcional.

Atenció Primària.

Objectius docents (2 mesos):

- Planificar activitats o estratègies comunes en benefici de la salut comunitària.
- Programar i realitzar visita/ assistència domiciliària des del servei cures contínues.
- Reconèixer al cuidador no professional com a agent proveïdor de cures.
- Realització d'atenció telefònica programada i a demanda
- Revisar el compliment terapèutic amb l'objectiu de detectar de forma precoç errors, incompliment i/o efectes adversos
- Detectar símptomes i signes d'alarma relacionats amb la reagudització de la patologia crònica
- Assessorar, aportant una visió geriàtrica, a Infermeria d' Atenció Primària.

Unitat cures Pal·liatives.

Objectius docents (2 mesos):

- Garantir la correcta identificació de las persones ancianes que precisen cures pal·liatives
- Valorar la importància de la comunicació com element terapèutic
- Proporcionar les cures necessàries a l'ancià i a la seva família davant situacions de final de vida i fases agòniques.
- Determinar las dimensions ètiques i jurídiques de las decisions davant situacions crítiques i el final de vida
- Identificar, avaluar i tractar correctament el dolor i altres símptomes en els pacients en cures pal·liatives i els procediments de sedació indicats en cada situació clínica
- Donar suport emocional al pacient i als seus cuidadors.
- Garantir la atenció del dol en les seves diferents manifestacions
- Administrar amb seguretat fàrmacs i altres teràpies en la persona anciana que rep cures pal·liatives. Maneig de la via subcutània

RESIDENT 2 ANY

CRONOGRAMA 2 ANY RESIDÈNCIA

ANY R	ROTACIÓ	DURADA (en MESOS)	DISPOSITIU ON ES REALITZA
R2	PADES (Domicilis)	2	Hospital de Mataró - CSdM
	Unitat de Convalescència	2	CSS St. Jaume i Sta. Magdalena - CSdM
	Atenció primària	1,5	ABS Cirera- Molins - CSdM
	Hospital de dia de geriatria. Pacient PCC-MACA	0,5	Hospital de Mataró
	Infermeria pràctica avançada (IPA). Nafres complexes.	0,5	Hospital de Mataró
	Docència i investigació	0,5	Hospital de Mataró
	Institucions socials	1	Residència Geriàtrica St. Josep - CSdM
	Institucions socials	0,5	Servicio Valoració Dependència (SEVAD)
	Nutrició i dietètica	0,5	CSS St. Jaume i Sta. Magdalena - CSdM
	Unitat de Psicogeriatria	2	CSS St. Jaume i Sta. Magdalena - CSdM

OBJECTIUS DOCENTS ROTACIONS SEGON ANY

Programa Atenció Domiciliària Equip de suport (PADES).

Objectius docents (2 mesos):

- Valorar de forma integral per detectar temors, problemes i necessitats del pacient ancià
- Conèixer el grau d'informació, desitjos i expectatives del pacient.
- Afavorir la adaptació del pacient mitjançant un adequat procés d'informació, comunicació i suport emocional
- Atendre al pacient en situació agònica oferint informació i suport als seus cuidadors
- Administrar amb seguretat fàrmacs i altres teràpies en la persona anciana que rep cures pal·liatives. Maneig de la via subcutània
- Donar suport emocional al pacient i als seus cuidadors
- Garantir la atenció del dol en les seves diferents manifestacions

Unitat Convalescència.

Objectius docents (2 mesos):

- Valorar les necessitats bàsiques, nivell d'incapacitat i factors de risc de l'ancià hospitalitzat a convalescència.
- Conèixer els processos patològics que més freqüentment provoquen dèficit funcional transitori o permanent
- Ajudar al pacient i família a acceptar i compensar els canvis funcionals després del procés agut
- Identificar els dispositius d'ajuda que poden contribuir a la millora de la capacitat funcional de la persona anciana.
- Informar i assessorar sobre l'ús d'ajudes tècniques i adaptacions en l'entorn per facilitar la independència de l'ancià.
- Identificar les característiques i objectius de les diferents unitats de recuperació funcional
- Planificar i executar mesures de coordinació entre professionals de diferents àmbits i nivells d'atenció.

Atenció Primària.

Objectius docents (1'5 mesos):

- Realitzar correctament la història clínica
- Identificar els factors que influeixen en l'envelliment saludable a nivell físic, psíquic i social
- Identificar problemes i necessitats generades com a conseqüència de la situació de dependència
- Detectar els síndromes geriàtrics
- Planificar activitats o estratègies comunes en benefici de la salut comunitària.
- Programar i realitzar visita/ assistència domiciliària des del servei cures contínues.
- Reconèixer al cuidador no professional com a agent proveïdor de cures.
- Realització d'atenció telefònica programada i a demanda
- Revisar el compliment terapèutic amb l'objectiu de detectar de forma precoç errors, incompliment i/o efectes adversos
- Detectar símptomes i signes d'alarma relacionats amb la reagudització de la patologia crònica
- Assessorar, aportant una visió geriàtrica, a Infermeria d' Atenció Primària.

Hospital de dia de geriatría -Infermera Pràctica Avançada (IPA) geriatría / pacient PCC/MACA.

Objectius docents (0,5 mesos):

- Identificar les funcions pròpies i de col·laboració en el marc de l'equip multidisciplinar
- Aportar la valoració d'infermeria com un element indispensable de la valoració multidisciplinària
- Utilitzar adequadament les eines que faciliten la continuïtat de les cures

- Identificar els recursos dels diferents nivells assistencials existents en l'entorn de la persona anciana
- Promoure la coordinació sistematitzada entre professionals de diferents àmbits i nivells d'atenció
- Identificar i actuar sobre la claudicació del cuidador no professional
- Valorar i detectar la adherència de la persona anciana al tractament

Infermera Pràctica Avançada (IPA) Cures complexes.

Objectius docents (0,5 mesos):

- Conèixer les evidències científiques disponibles en relació a la prevenció i a les cures de les nafres per pressió i nafres complexes
- Identificar els recursos dels diferents nivells assistencials existents en l'entorn de la persona anciana i les cures de les nafres per pressió
- Orientar als professionals en l'ús eficient dels recursos disponibles en funció de la situació del pacient
- Conèixer l'etiopatogènia, classificació i mesures de prevenció de les nafres per pressió
- Identificar les lesions cutànies associades a la humitat.
- Proporcionar als pacients /cuidadors educació sobre la prevenció de les nafres per pressió
- Utilitzar eficientment els diferents tractaments en les nafres per pressió.

Docència i investigació.

Objectius docents (0,5 mesos):

- Conèixer el concepte de qualitat, sistemes de gestió de qualitat i els diferents components que la integren.
- Conèixer i utilitzar les eines de mesura de la qualitat percebuda.
- Identificar les àrees prioritàries d'investigació en infermeria gerontològica
- Utilitzar bases de dades públiques i privades per incorporar les pràctiques basades en la evidència de les cures de les persones ancianes
- Aplicar en les cures prestades la evidència científica com instrument per la gestió clínica
- Realitzar i difondre treballs científics en el marc de la especialitat.
- Dissenyar i desenvolupar projectes d'investigació en infermeria geriàtrica.

Institucions socials. Residència geriàtrica St. Josep.

Objectius docents (1 mes):

- Participació en tallers d'habilitats per la auto administració de medicaments i entrenament en hàbits saludables.
- Conèixer els problemes derivats de la presentació de síndromes geriàtrics
- Ajudar a la persona anciana a adaptar-se i compensar els canvis funcionals relacionats amb l'edat.

- Participar en activitats per potenciar i mantenir el desenvolupament cognitiu de la persona anciana
- Planificar las mesures preventives oportunes que promocionin o mantinguin la autonomia
- Detecció de la fragilitat, coneixement dels síndromes geriàtrics
- Realitzar primera entrevista per avaluar les necessitats del pacient

Institucions socials. Servei Valoració a la dependència (SEVAD).

Objectius docents (0,5 mesos):

- Identificar las diferents polítiques que afecten a la atenció de les persones Ancianes
- Aportar la valoració infermera como un element indispensable de la valoració interdisciplinar
- Conèixer i aplicar la legislació vigent específica en la atenció de les persones ancianes dependents
- Conèixer les eines utilitzades pel servei per la valoració de la dependència
- Utilitzar adequadament els conceptes de fragilitat, malaltia, incapacitat i dependència en les persones ancianes
- Utilitzar eficientment els programes i aplicacions informàtiques utilitzades
- Identificar els recursos dels diferents nivells assistencials existents en l'entorn de la persona anciana.

Nutrició i dietètica.

Objectius docents (0,5 mesos):

- Conèixer els requeriments nutricionals en funció dels problemes detectats
- Participar en el seguiment i control de l'ancià amb suport nutricional (oral, enteral, parenteral o mixta) durant la hospitalització
- Avaluar l'eficàcia de la prescripció nutricional i la aparició de complicacions
- Aconsellar en la elaboració de dietes i menús en funció de l'estat nutricional i la patologia present
- Identificar i avaluar els problemes nutricionals en l'ancià, a través dels instruments validats per això.
- Fer educació nutricional, de forma global sobre les necessitats de l'ancià, cuidador principal, família i entorn social
- Utilitzar eficientment els programes i aplicacions informàtiques utilitzades.

Unitat de Psicogeriatria.

Objectius docents (2 mesos):

- Participar en activitats per potenciar i mantenir el desenvolupament cognitiu de la persona anciana

- Detectar i intervenir davant situacions de mal ús de les subjeccions físiques i químiques en la persona anciana
- Ajudar a l'ancià i família a adaptar-se a la etapa final de la vida, proporcionant cures pal·liatives, atenent a les seves característiques personals
- Reconèixer al cuidador no professional com agent proveïdor de cures
- Identificar i tractar comportaments complexos
- Conèixer els recursos sociosanitaris de suport als ancians i familiars
- Orientar el pacient en la realitat: persona, espai i temps.

ACTIVITATS FORMATIVES PER ASSOLIR LES COMPETÈNCIES

Activitats formatives del pla transversal comú

El pla transversal comú de formació dels residents està definit per a totes les especialitats en la web externa del nostre centre:

<https://www.csdm.cat/ca/r-d-i/docencia/residencia-fse/>

Formen també part del pla de formació transversal comú les sessions generals hospitalàries, que es realitzen amb una cadència mensual. L'organització de les mateixes recau en la Direcció Acadèmica del centre i els temes que es tracten són de caràcter transversal essent d'interès comú per a tots els especialistes de l'hospital.

Activitats formatives pròpies de l'especialitat

Activitats teòriques de formació de l'especialitat

L'aprenentatge teòric es desenvoluparà a través de l'estudi a nivell individual pel resident, així com el seguiment de cursos i seminaris. Tenint preferència aquells cursos i seminaris que incloguin un procés d'avaluació i aquells que la organització estigui garantida per la comissió nacional de la especialitat o per associacions científiques de prestigi.

El tutor posa a la seva disposició des del primer dia la bibliografia necessària així com les lectures més adequades i les pàgines web de consulta.

Activitats formatives d'habilitats pràctiques

Activitats en tots els nivells assistencials: Aquestes activitats són el dia a dia amb les visites mèdiques, informació familiar, administració medicació, cures, preparació d'informes d'alta. La activitat la farà acompanyada d'una infermera responsable del pacient hospitalitzat.

Sessions clíniques específiques de l'especialitat

Hi ha tres tipus de sessions: Hospitalàries, generals de tot el servei i d'unitat. La participació dels residents en les sessions clíniques és obligatòria en totes les sessions hospitalàries, de serveis generals i de la unitat on estiguin rotant i recomanant assistir a les de altres unitats sempre que sigui possible.

Sessions generals hospitalàries: Participació en sessions hospitalàries multidisciplinars, amb temes d'interès general (clínic-Patològic, nonografics,...) amb assistència de membres d'altres serveis, ponents externs), una sessió al mes.

Sessions generals de servei:

- ✓ Sessions bibliogràfiques: Els articles més rellevants, en opinió de l'orador, són revisats i analitzats críticament en les revistes que cada membre del servei presenta .
- ✓ Sessions monogràfiques: Es discuteix un tema monogràfic de geriatria. Participació progressiva del resident que prepara aquesta sessió amb supervisió progressivament descendent.

Les sessions s'estableixen en calendari entre els residents d'infermeria geriàtrica i els residents de geriatria.

Activitat científica i de recerca (comunicacions, publicacions, ponències...)

L'activitat científica inclou la preparació de publicacions escrites així com la de comunicacions orals i ponències en reunions i congressos.

Durant el segon any de residència, s'ofereix la possibilitat a tots els residents del centre, de realitzar un postgrau semi presencial de 30 crèdits ECTS en investigació i innovació en ciències de la salut en el que participen el CSdM, la universitat autònoma de Barcelona, Eurecat (centre tecnològic de Catalunya) i IGTP (institut d'investigació Germans Trias i Pujol). L'objectiu és que adquireixin les competències suficients per realitzar una publicació com a primer autor quan hagin completat la residència. També s'estimula i promou la realització de comunicacions orals o tipus pòster en congressos. Els residents poden participar en les diverses línies d'investigació existents en el CSdM.

El resident d'infermeria geriàtrica tindrà una rotació específica amb l'infermer expert en investigació on aprofundirà en els conceptes de qualitat, les eines de mesura de la qualitat, les àrees d'investigació en infermeria gerontològica.

ATENCIÓ CONTINUADA

Dins del seu període de formació com a infermer/a resident de geriatria, realitzarà guàrdies com a un instrument més per adquirir les habilitats necessàries per desenvolupar-se com a professional.

Aquestes guàrdies es realitzaran en els dispositius que disposen d'atenció continuada i en que el resident es trobarà rotant.

El número de guàrdies que realitzarà és de 2 a 4 guàrdies mensuals, en horari de 8-20h en caps de setmana o de 16 a 21h en dies laborables.

Les guàrdies seran a partir de la rotació realitzada a urgències.